Erfaringer med TUD – et fagutviklingsprosjekt i Tromsø

Tore Ødegård - Tromsø kommune

Disposisjon

- Bakgrunn
- Tidslinje
- Mål i prosjektet
- Funn i prosjektet
- Nye mål

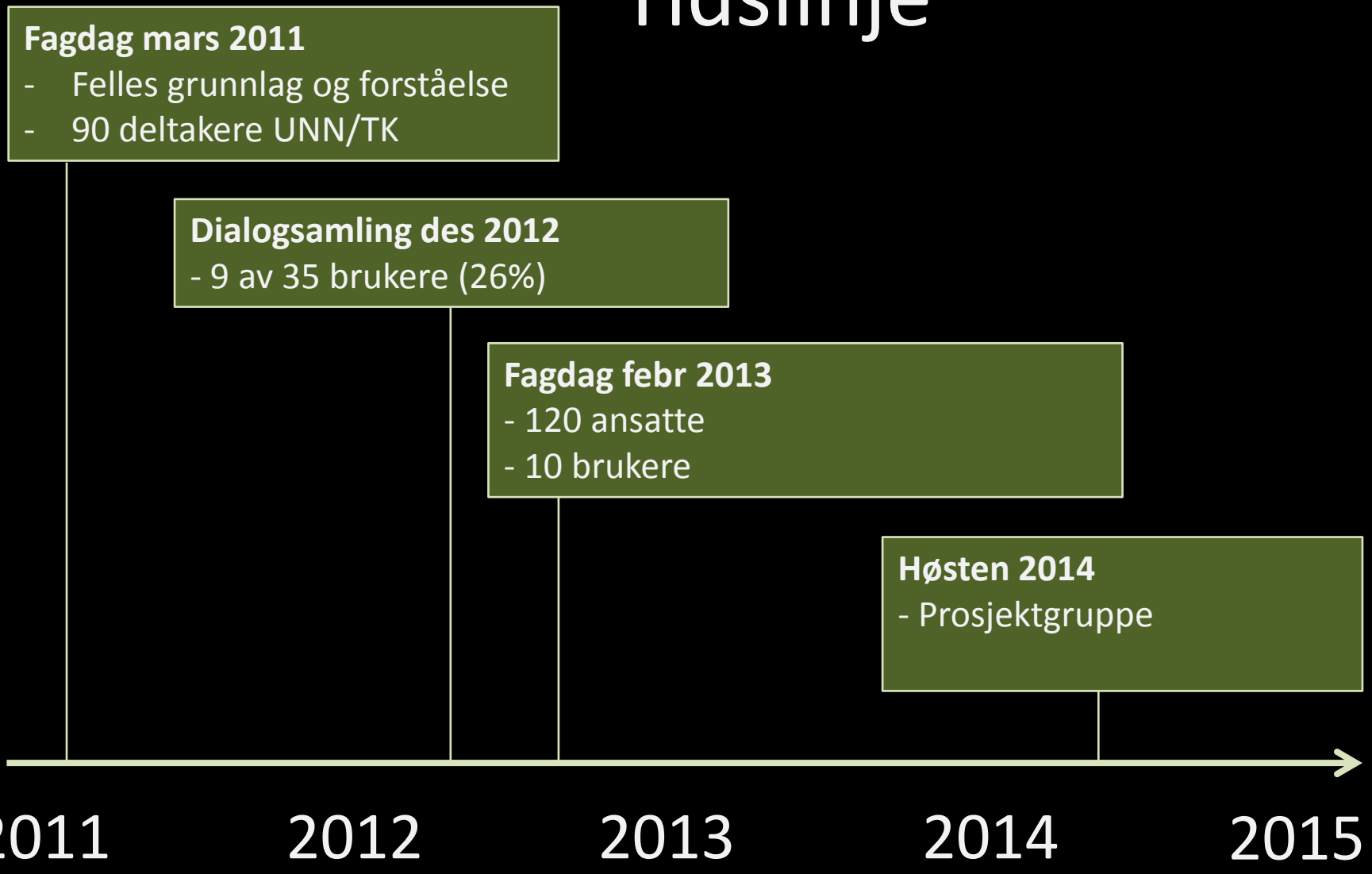
Bakgrunn

- Uklarhet om roller og ansvar for TUD-pasienter
- Samhandlingsforum PSTO(DPS) og Tromsø kommune:
  - Utkast TUD-rutiner
  - Noe mer enn en rutine → samarbeid
  - Felles forståelse av lovverk
  - Dialog om praksis

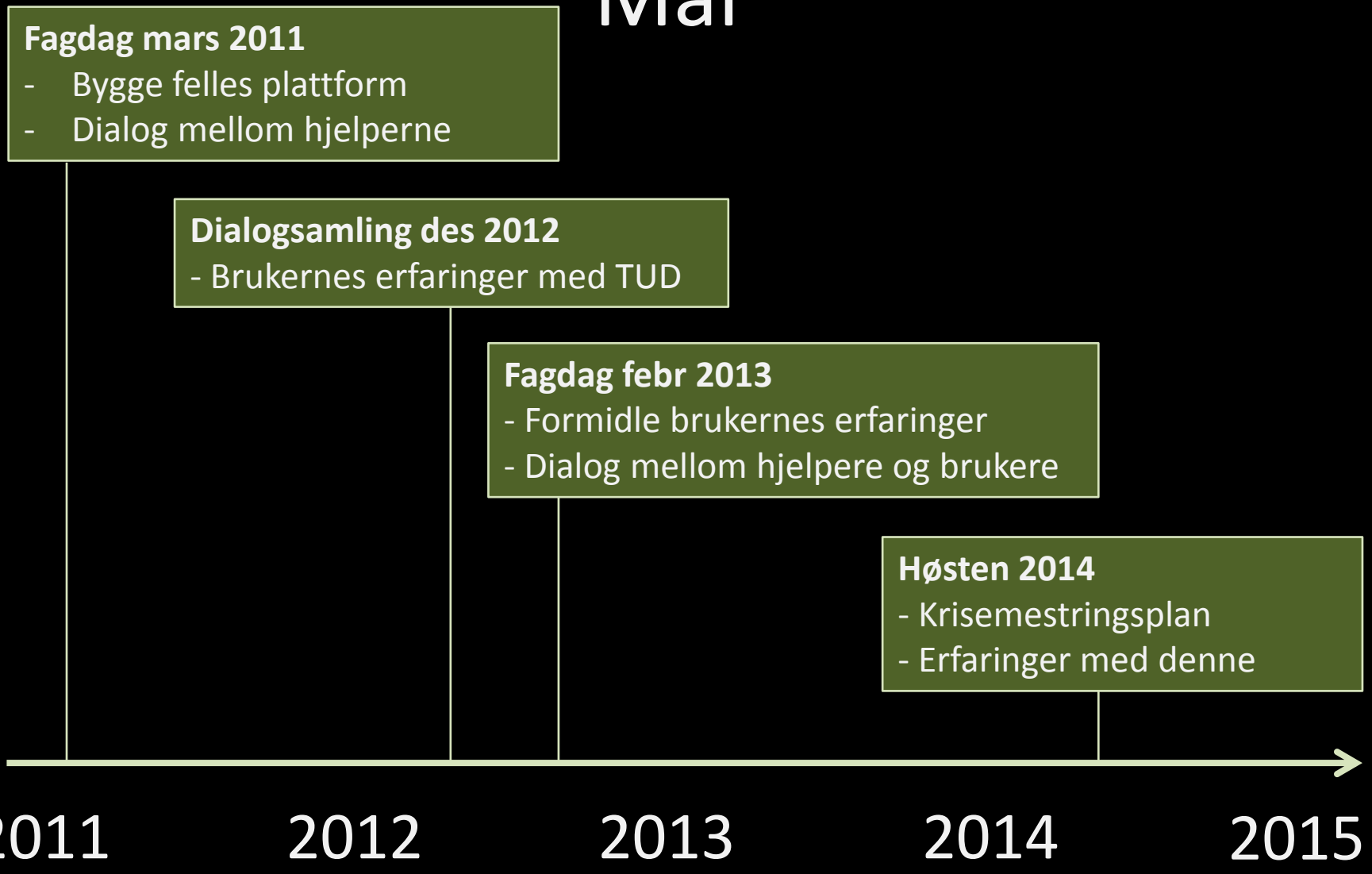
Prosjektet-eiere

- PSTO (UNN HF)
- Rus- og psykiatritjenesten (Tromsø kommune)
- Fagutviklingsenheten rus og psykiatri (UNN HF)

Tidslinje

Fagdag mars 2011
- Felles grunnlag og forståelse
- 90 deltakere UNN/TK
Dialogsamling des 2012
- 9 av 35 brukere (26%)
Fagdag febr 2013
- 120 ansatte
- 10 brukere
Høsten 2014
- Prosjektgruppe
2011
2012
2013
2014
2015

Mål

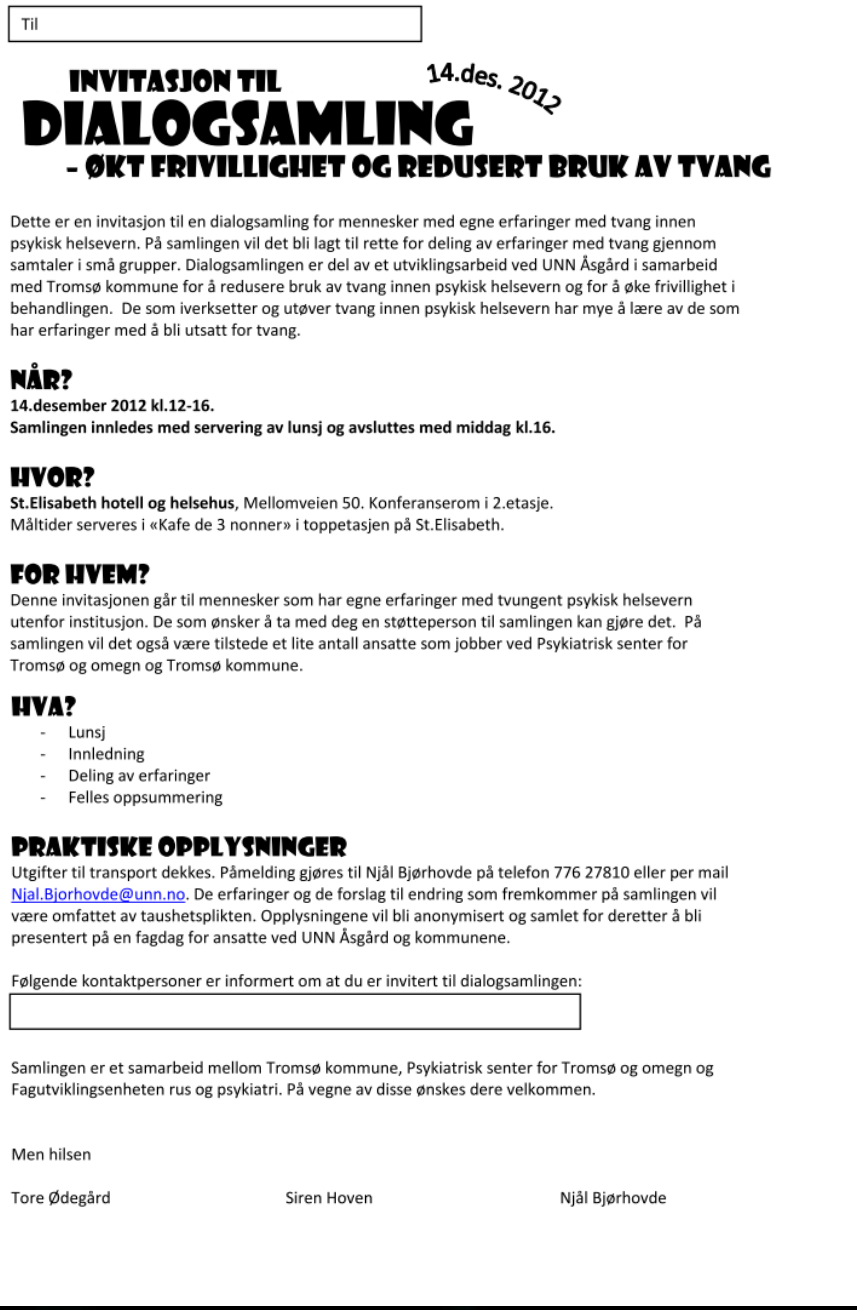

Fagdag mars 2011
- Bygge felles plattform
- Dialog mellom hjelperne
Dialogsamling des 2012
- Brukernes erfaringer med TUD
Fagdag febr 2013
- Formidle brukernes erfaringer
- Dialog mellom hjelpere og brukere
Høsten 2014
- Krisemestringsplan
- Erfaringer med denne
2011
2012
2013
2014
2015

Brukermedvirkning

Dialogsamling

- Hjelp til å kunne delta
  - Transporthjelp
  - Transportutgifter
  - Støtte-/følgepersoner
- Møte med faglig ansvarlige og koordinatorer
- Oppmuntring
- Enkeltsamtaler

Til

INVITASJON TIL 14.des. 2012

DIALOGSAMLING

- ØKT FRIVILLIGHET OG REDUSERT BRUK AV TVANG

Dette er en invitasjon til en dialogsamling for mennesker med egne erfaringer med tvang innen psykisk helsevern. På samlingen vil det bli lagt til rette for deling av erfaringer med tvang gjennom samtaler i små grupper. Dialogsamlingen er del av et utviklingsarbeid ved UNN Åsgård i samarbeid med Tromsø kommune for å redusere bruk av tvang innen psykisk helsevern og for å øke frivillighet i behandlingen. De som iverksetter og utøver tvang innen psykisk helsevern har mye å lære av de som har erfaringer med å bli utsatt for tvang.

NÅR?

14.desember 2012 kl.12-16.
Samlingen innledes med servering av lunsj og avsluttes med middag kl.16.

HVOR?

St.Elisabeth hotell og helsehus, Mellomveien 50. Konferanserom i 2.etasje.
Måltider serveres i «Kafe de 3 nonner» i toppetasjen på St.Elisabeth.

FOR HVEM?

Denne invitasjonen går til mennesker som har egne erfaringer med tvungent psykisk helsevern utenfor institusjon. De som ønsker å ta med deg en støtteperson til samlingen kan gjøre det. På samlingen vil det også være tilstede et lite antall ansatte som jobber ved Psykiatrisk senter for Tromsø og omegn og Tromsø kommune.

HVA?

- Lunsj
- Innledning
- Deling av erfaringer
- Felles oppsummering

PRAKTISKE OPPLYSNINGER

Utgifter til transport dekkes. Påmelding gjøres til Njål Bjørhovde på telefon 776 27810 eller per mail Njal.Bjorhovde@unn.no. De erfaringer og de forslag til endring som fremkommer på samlingen vil være omfattet av taushetsplikten. Opplysningene vil bli anonymisert og samlet for deretter å bli presentert på en fagdag for ansatte ved UNN Åsgård og kommunene.

Følgende kontaktpersoner er informert om at du er invitert til dialogsamlingen:

Samlingen er et samarbeid mellom Tromsø kommune, Psykiatrisk senter for Tromsø og omegn og Fagutviklingsenheten rus og psykiatri. På vegne av disse ønskes dere velkommen.

Men hilsen

Tore Ødegård Siren Hoven Njål Bjørhovde

Dialogsamling

- Lunsj til middag
- Gruppesamtaler
  - Støttespørsmål
  - Observatører: Astrid Weber og Åge Wifstad
- Oppsummering plenum
- Invitasjon fagdag

Oppsummering Dialogsamling

- Manglende informasjon
  - Mer informasjon kunne bedret samarbeidet med helsepersonellet
  - Informasjon om hvordan hjelpesystemet fungerer
    - Hvem har ansvaret for hva
  - Mer informasjon om tiltakene som ble iverksatt og tidsplan for hvor lenge.
    - Ville gitt et mer realistisk bilde av når bruker selv kunne ha håp om å ta over mer av styringen i eget liv.

Oppsummering Dialogsamling

- Mer informasjon om hvordan legemidlene ville virke
  - Mangel på informasjon er en belastning
  - Skepsis til legemidler som man ikke vet nok om eller som gir sterke bivirkninger (adekvat reaksjon og ikke uttrykk for sykdom)
- Informasjon om muligheten for frivillige innleggelser for pasienter underlagt TUD
- Mer informasjon om valgmuligheter:

  «For å få god hjelp trenger vi informasjon om valgmuligheter og behandling, og opplæring i hvordan man kan håndtere sykdom og holde seg frisk.»

Oppsummering Dialogsamling

- Identitet
  - *«Tvangen i seg selv oppleves som en stor belastning, Man får en merkelapp som man aldri blir kvitt.»*
  - Tildelt en rolle og en identitet som ikke var mulig å definere noe nærmere.
  - Paradoksal rolle: *Fri og under tvang på samme tid.*
  - Moralsk tvetydig: Til en viss grad fratatt ansvaret for egne handlinger

    «Vi har ikke rett til å sitte i fengsel engang»

Oppsummering Dialogsamling

- Å forholde seg til tvangen
  - Gradvis lære seg å føye systemet
    - Tvangen oppleves kanskje som mindre plagsom fordi bruker lærer seg hvordan man skal oppføre seg for å minimalisere bruk av inngripende tiltak.
  - *«Jeg har skapt et skille mellom tvangssituasjonen og resten av tilværelsen.»*
  - Det å vite om tilgangen til advokat og kontrollkommisjonen gjorde at opplevelsen av tvang ble mindre dominerende.
  - *«Dette er et besteborgerlig prosjekt for å kalle tvangen noe annet enn den er.»*

Oppsummering Dialogsamling

«Det er klart jeg opponerer når dere skal tvinge meg og jeg ikke har noe jeg skulle sagt, dere har all makt.»

Oppsummering Dialogsamling

- Hva kunne bidratt til redusert bruk av tvang:
  - Flere har erfart å be om hjelp på et tidlig tidspunkt, men ikke fått det.
    - Det å få hjelp tidsnok viktigst for å minske bruk av tvang.
  - Kontaktperson
    - Mulighet til å ringe primærkontakt når livssituasjonen blir vanskelig
  - Beredskapsplan og brukerstyrte innleggelser
  - Meningsfylt innhold i hverdagen
  - Samtalegrupper for folk som har vært utsatt for tvang.

Fagdag febr 2013

Når tvangen flyttes hjem i stua

Velkommen til fagdag 20.febr 2013
om erfaringer med tvunget psykisk helsevern uten døgnopphold (TUD)

Tid: 20.februar kl. 8:30 - 15:30
Sted: Festsalen, Åsgård

Det er gratis å delta på fagdagen, men påmelding er bindende pga bestilling av lunsj. Målgruppe for fagdagen er ansatte i Psykiatrisk senter for Tromsø og omegn og Tromsø kommune som har en rolle i oppfølgingen av brukere som er eller har vært underlagt TUD. Fagdagen er åpen for andre interesserte.

Program:

8:30 – 9:00	Kaffe
9:00 – 9:10	Kulturelt innslag ved Adam Nordin
9:10 – 9:45	Magnus Hald – *Grunnlaget for tvunget psykisk helsevern uten døgnopphold, nytte og utfordringer*
9:45 – 10:05	Siren Hoven/Tore Ødegård – *Bakgrunn for fagdagen*
10:05 – 10:25	Pause
10:25 – 12:00	Åge Wifstad/Astrid Weber – *Videreformidling fra Dialogsamlingen om pasienters erfaringer m/TUD* Henriette Riley – *«Når tvangen flyttes hjem i stua» Intervjustudie om pasienters erfaringer m/TUD*
12:00 – 13:00	Lunsj i festsalen
13:00 – 14:00	Gruppearbeid
14:00 – 14:20	Pause
14:20 – 15:20	Olav Nyttingnes – *Opplevd tvang. Erfaringer nasjonalt og internasjonalt.* Oppsummering
15:20 – 15:30	Avslutning og videre arbeid

Arr.: Psykiatrisk senter for Tromsø og omegn - UNN HF,
Fagutviklingsenheten rus og psykiatri - UNN HF og
Rus- og psykiatritjenesten - Tromsø kommune.

UNIVERSITETSSYKEHUSET NORD-NORGE
Tromsø kommune

Fagdag febr 2013

- Spm til gruppene:
  - Hvis det gjaldt deg selv – hvordan ville du at hjelperne skulle samarbeide om å gi deg hjelp?
    - God kommunikasjon. Gjentakelse av informasjon
    - Tydelige roller og ansvarsområder
    - Ressursfokus og krisehåndtering
    - Involvere familie
  - Hva skulle til for at man kunne avviklet eller redusert bruken av TUD?
    - Gode boligløsninger og meningsfulle aktiviteter/arbeid
    - Fast kontaktperson og godt samarbeid mellom aktørene
    - Brukerstyrte møteplasser og brukerstyrte innleggelser
    - Mulighet til nedtrapping av medisiner.
    - Gratis medisiner til alle
    - Mer fokus på traumebehandling og rusbehandling
    - Lavterskel døgntilbud i kommunene

Hvorfor kan ikke legen komme hjem til meg og snakke rolig – i stedet for å gå rett til bruk av politiet?

– anonym pasient

Tvang i hjemmet

HOVEDSAK Tvang i hjemmet

Samhandling og kommunikasjon

Behandling av pasienter under tvunge psykisk helsevern er samhandling mellom spesialist- og primærhelsetjenesten i sin reneste form.

THOMAS SCHANCHE TEKST
LARS ÅKE ANDERSEN FOTO

En psykiatrisk institusjon er ikke et hjem. Livet skal leves ute i kommunene. Spesialistene på institusjoner som UNNs psykiatriske avdelinger kan ikke alene hjelpe pasienter under tvungent psykisk helsevern helt frem til et normalt liv. Det forteller Åshild Vangen, som er avdelingsleder for psykiatrisk senter for Tromsø og omegn.

Dersom man er innlagt i sengepost over lang tid vil det være fare for at skadevirkninger av selve oppholdet blir større enn symptomene man primært ble innlagt for.

Dialog

Når det gjelder pasienter under tvunget psykisk helsevern har Tromsø kommune og UNN vært i forkant av Samhandlingsreformen. I årevis har de hatt jevnlige møter for å diskutere behandlingen av denne utsatte gruppen. Men tidligere har det ikke vært formalisert noen dialog mellom behandlerne og pasientene. Erfaringskonsulent Astrid Weber som har erfaringer fra psykiatrien som pasient, deltok på dialogseminaret for å videreformidle synspunkter fra pasientene. TUD-pasientenes første spørsmål var om det var første gang et slikt seminar ble avholdt. «Da var det på høy tid», svarte pasientene da det ble bekreftet.

Tore Ødegård er fagutviklingskonsulent ved rus- og psykiatritjenesten i Tromsø kommune. Han sier at de ni pasientene som stilte opp delte raust av sine erfaringer.

Forutsigbarhet

Vi ønsket å undersøke om det var særskilte erfaringer eller behov som gruppen hadde til felles. En trygg bolig var viktig for mange. Flere ønsket bedre informasjon og mer forutsigbarhet i pasientforløpet, blant annet om bivirkninger av medisiner. Det å ha faste kontaktpersoner å forholde seg til, ble nevnt flere ganger. Noen ønsket hjelp til å få oversikt over økonomiske forhold. Reduksjon i bruken av tvang var viktig for mange. Sist men ikke minst ytret de behov for generelt trygge rammer, opplyser Ødegård.

Erfaringene fra pasientene ble delt på en fagdag for ansatte fra kommunen og UNN. Avdelingssjefene ved psykiatrisk avdeling, Siren Hoven, ble gledelig overrasket av at pasientene også stilte opp på fagdagen.

Det var en tilfredsstillelse at de møtte opp. Med kunnskapene til pasientene er vi i bedre stand til å lage en felles sjekkliste på hvordan vi skal møte pasientene. Kommunen og UNN skal ha et felles språk og en felles forståelse for utfordringene til denne gruppen.

Magnus P. Hald påpeker at klinisk behandling bare er en liten del av det pasientene trenger.

Lite fleksibelt

Hoven, sier at pasientene under tvungen psykisk helsevern er en lite kranstor gruppe.

Det er spesielt viktig å forbedre tilbudet til denne gruppen. De bor ikke om hjelp, og passer derfor ikke inn i den ordinære strukturen. Sokkel om bolig kan for eksempel være for krevende for dem å organisere selv, da man må reaktivere søknaden for å ikke havne utenfor søkerlista. Slike fleksibelhalser har det vært viktig for oss å få identifisert.

Ødegård er enig.

Behandlingen av denne gruppen krever at kommunen og UNN er samarbeidet. At vi avklarer hvem som har ansvaret for hva. Ikke minst har det vært en nyttig erfaring å spørre pasientene og systematisere svarene, legger Ødegård til.

Flere pasienter

Klinikksjef ved allmennpsykiatrisk klinikk, Magnus P. Hald viser til at pasientforløpet til denne gruppen har endret seg de siste tiårene.

Sengetallet på UNN-Åsgård har vært gående konstant siden 1980. Men nå er det betydelig flere pasienter og innleggelser enn tidligere. Pasientene er sjelden innlagt lengre enn 14 dager. Så behandling er bare en liten del av det pasientene trenger, forklarer klinikksjefen.

Ødegård sitrer Sjur Selm, og hans «Psykiatri i lommeformat» for å beskrive de primære behovene til alle mennesker – også pasientene under tvungen psykisk vern:

Ein plass å bu.
Å ha noko å leve av.
Å ha noko å leve for.
Å ha nokon å gjere det saman med.

Fakta om Kvalitets-utviklingsprosjekt omkring tvungent vern uten døgnopphold (TUD)

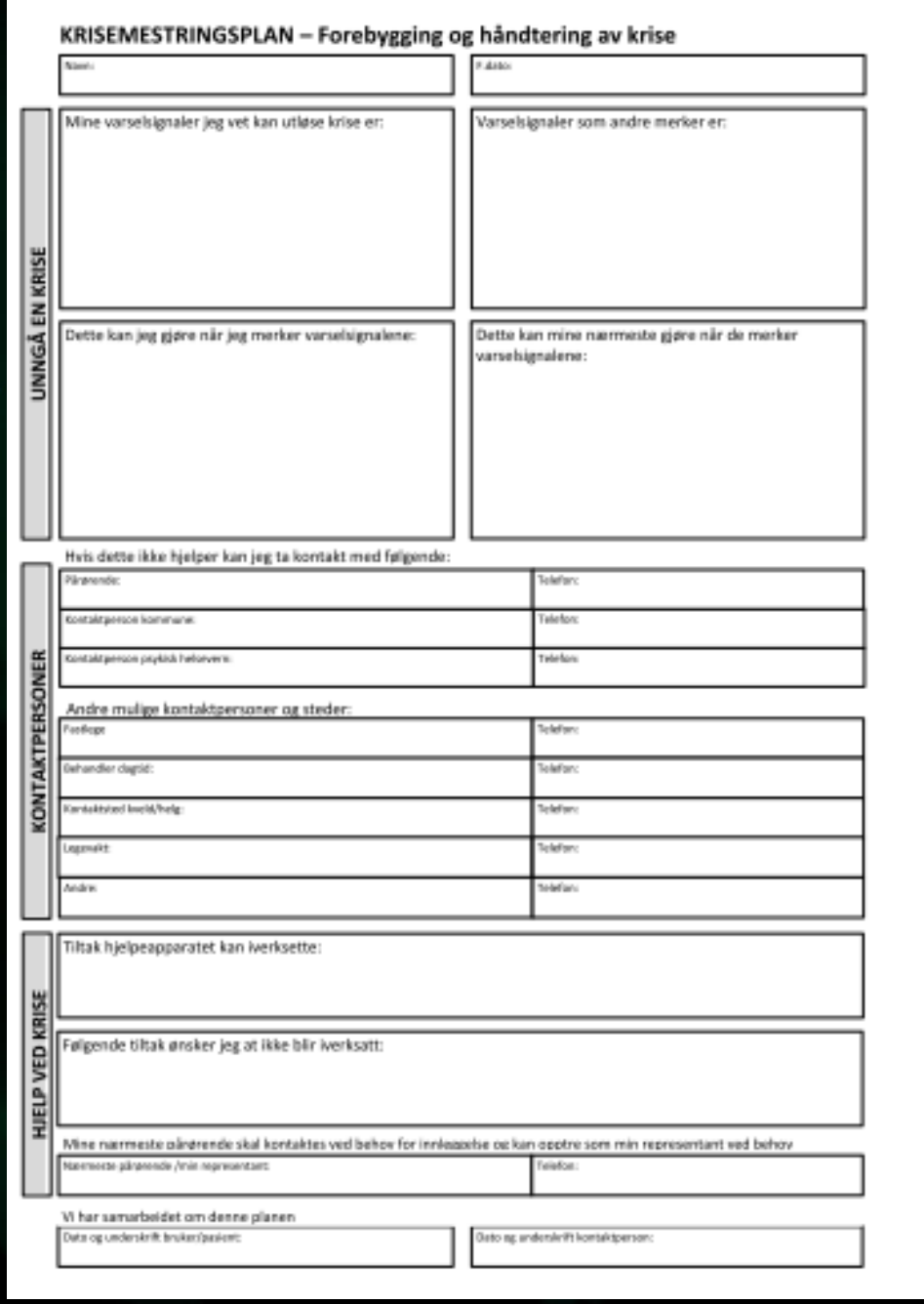
- Et formalisert samarbeid siden 2011 mellom Tromsø kommune og UNN Psykiatrisk senter for Tromsø og omegn, med målsetting om å øke kvalitet i tilbudet til pasientgruppen
- Målsettingen er også reduksjon i bruk av tvang
- Arbeidet har fått økonomisk støtte fra Helsedirektoratet
- Gjennomført dialogsamling med den involverte pasientgruppen med målsetting å lære av deres erfaringer
- Gjennomført felles fagdager for ansatte i kommune, UNN og pasienter

Tromsø Kommune og UNN har i lengre tid samhandlet i arbeidet med pasienter under tvungen psykisk helsevern.

TUD-prosjektet 2014-2015

- Økt bruk av krisemestringsplan
  - Brukere og ansattes erfaringer med denne.
- Bruker-spør-bruker-undersøkelse
  - Ny dialogsamling og fagdag
- Opplevd tvang (ECS)

KRISEMESTRINGSPLAN – Forebygging og håndtering av krise

Navn: | Fødsl:

UNNGÅ EN KRISE

Mine varselsignaler jeg vet kan utløse krise er:

Varselsignaler som andre merker er:

Dette kan jeg gjøre når jeg merker varselsignalene:

Dette kan mine nærmeste gjøre når de merker varselsignalene:

Hvis dette ikke hjelper kan jeg ta kontakt med følgende:

KONTAKTPERSONER

Pårørende:	Telefon:
Kontaktperson kommune:	Telefon:
Kontaktperson psykisk helsevern:	Telefon:

Andre mulige kontaktpersoner og steder:

Fastlege	Telefon:
Behandler dagtid:	Telefon:
Kontaktsted kveld/helg:	Telefon:
Legevakt:	Telefon:
Andre:	Telefon:

HJELP VED KRISE

Tiltak hjelpeapparatet kan iverksette:

Følgende tiltak ønsker jeg at ikke blir iverksatt:

Mine nærmeste pårørende skal kontaktes ved behov for innleggelse og kan opptre som min representant ved behov

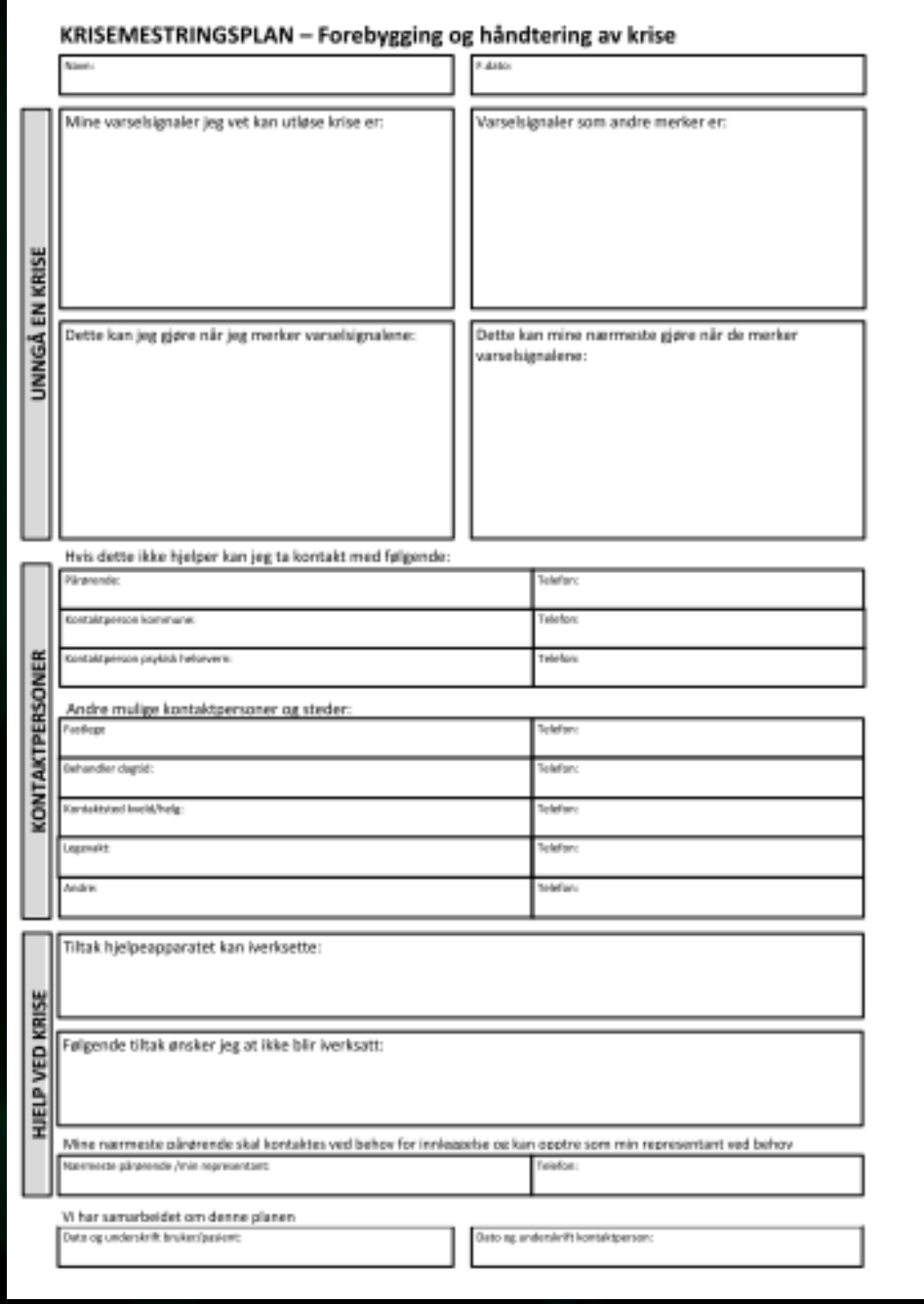
Nærmeste pårørende /min representant:	Telefon:

Vi har samarbeidet om denne planen

Dato og underskrift bruker/pasient:	Dato og underskrift kontaktperson:

TUD-prosjektet 2014-2015

- Hvordan involverer de brukerne de gjelder?
  - Referanse- el. Ekspertgruppe
- Solid prosjektgruppe
  - Faglig ansvarlige
  - Kommunale koordinatorer
  - Erfaringskonsulent

KRISEMESTRINGSPLAN – Forebygging og håndtering av krise

Navn:

F.dato:

UNNGÅ EN KRISE

Mine varselsignaler jeg vet kan utløse krise er:

Varselsignaler som andre merker er:

Dette kan jeg gjøre når jeg merker varselsignalene:

Dette kan mine nærmeste gjøre når de merker varselsignalene:

Hvis dette ikke hjelper kan jeg ta kontakt med følgende:

KONTAKTPERSONER

Pårørende:	Telefon:
Kontaktperson kommune:	Telefon:
Kontaktperson psykisk helsevern:	Telefon:

Andre mulige kontaktpersoner og steder:

Fastlege	Telefon:
Behandler dagtid:	Telefon:
Kontaktsted kveld/helg:	Telefon:
Legevakt:	Telefon:
Andre:	Telefon:

HJELP VED KRISE

Tiltak hjelpeapparatet kan iverksette:

Følgende tiltak ønsker jeg at ikke blir iverksatt:

Mine nærmeste pårørende skal kontaktes ved behov for innleggelse og kan opptre som min representant ved behov

Nærmeste pårørende /min representant:	Telefon:

Vi har samarbeidet om denne planen

Dato og underskrift bruker/pasient:	Dato og underskrift kontaktperson: